

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Hoe Nederland zich onderscheidt op Wikipedia

Damen J.C.M.

Citation

Hoe Nederland zich onderscheidt op Wikipedia. (2020). Hoe Nederland zich onderscheidt op Wikipedia. *Elsevier*, 32-35. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/138078>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/138078>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ENCYCLOPEDIE

Hoe Nederland zich onderscheidt op Wikipedia

De populaire online-encyclopedie bestaat twintig jaar. Ondernemers en bedrijven blijven helaas nog wat onderbelicht.

Jakub Porzycki/NurPhoto/Getty Images

Jos Damen

Vijftien jaar heeft de wereld gedacht dat de Nederlandse dirigent Henri Arends was overleden in 1993. Dat kwam doordat Wikipedia vanaf februari 2005 meldde dat Arends in 1993 in Lanaken was gestorven. Pas in mei 2020 zette iemand zijn correcte sterfdatum in het artikel over Arends in de Nederlandse Wikipedia: 6 augustus 1994. Klein verschil, grote gevolgen: de eerdere fout was overgenomen door diverse websites. Dit kleine voorval laat zien dat Wikipedia niet feilloos is, maar ook dat de online-encyclopedie zichzelf corrigeert.

Vrijwel iedereen gebruikt Wikipedia weleens om iets op te zoeken, en weet dat Wikipedia als naslagwerk redelijk be-

trouwbaar is. Tegelijk zit er geen grote organisatie achter, schrijven vrijwilligers de encyclopedie vol, en controleren ze de bijdragen. Hoe werkt dat?

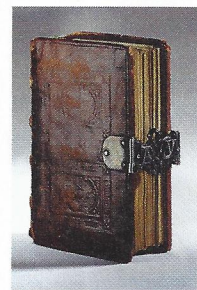
Wikipedia bestaat sinds 2001, en is niet meer weg te denken als naslagwerk 'voor iedereen'. Bijzonder is dat Wikipedia ook wordt gemaakt 'door iedereen', tenminste door iedereen die dat wil, en een computer of smartphone heeft. Het is een online-encyclopedie geschreven door leken, en een naslagwerk dat door iedereen op elk moment kan worden aangepast. Hoe kan het dat een concept dat heel vreemd is en onvoorstelbaar lijkt, blijkbaar toch goed functioneert?

Er zijn meer dan driehonderd taalversies van Wikipedia. De Nederlandstalige

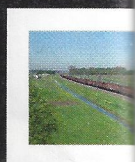
versie is met meer dan twee miljoen artikelen een van de grotere versies. Alleen de Engelstalige (zes miljoen artikelen), de Duitse, Zweedse, Franse en Cebuano-versie zijn groter. Cebuano is een taal die wordt gesproken op de Filipijnen.

Het aantal van twee miljoen artikelen werd bereikt op 8 maart 2020, met het publiceren van een artikel over het voetbalstadion Estádio Eládio de Barros Carvalho in Recife, Brazilië. Volgens opgave van de Nederlandstalige Wikipedia zelf zijn er ongeveer 4.500 actieve 'gebruikers', een Wiki-term voor 'bewerkers'.

Wikipedia heeft haar geboorte te danken aan enkele bevlogen internetjongens, die samenwerkten in Bomis. In dit bedrijf van de internetondernemer en

Directeur Katherine Maher

Wikipedia: de feitjes

- > De naam 'Wikipedia' is een samenvoeging van het **Hawaïaanse** woord *wiki* (snel) en de tweede helft van het woord encyclopedie.
- > De Nederlandstalige Wikipedia bestaat sinds **juni 2001**.
- > De Nederlandstalige Wikipedia telde op 2 juni 2020 **2.013.725 artikelen**. De Engelstalige Wiki had op die dag 6 miljoen artikelen.
- > Er zijn meer dan **300 taalversies** van Wikipedia.
- > Die taalversies hebben samen **1,5 miljard** unieke bezoekers per maand.
- > Wikipedia is al jarenlang de enige niet-commerciële website in de **top-10** van populairste websites.
- > Wikipedia wordt geschreven en inhoudelijk beheerd door **vrijwilligers**.
- > Per land heeft Wikipedia vaak een **vereniging met een bestuur**. Het Nederlandse kantoor in Utrecht heeft vijf medewerkers. Het bestuur bestaat uit zes mensen.
- > De **technische** en **juridische** kant van Wikipedia worden grotendeels beheerd door de Wikimedia Foundation in Californië. Eind 2019 werkten daar 354 mensen.
- > De **inkomsten** van de Wikimedia Foundation in Amerika in 2018 waren omgerekend circa 93 miljoen euro. De inkomsten bestaan voornamelijk uit giften van particulieren, bedrijven (Google 2 miljoen dollar) en organisaties als de Sloan Foundation (9 miljoen dollar).

Greep uit de onderwerpen waarover Wikipedia informatie biedt

voormalig optiehandelaar Jimmy Wales, werkte ook de filosoof Larry Sanger. Sanger was een nerd, een onderzoeker en een visionair. Wales was een slimme en handige jongen, die keek naar effectiviteit en populariteit. Bomis verdiende geld met online-erotiek, *Bomis Babe Report*.

Wales gaf Sanger de opdracht te werken aan Nupedia, een online-encyclopedie waarvan de artikelen eerst werden getoetst door collega-experts, de zogenaamde *peer review*. Dat ging erg langzaam, tot Sanger Wikipedia als voorportaal van Nupedia introduceerde. Toen Wales en Sanger het concept openbraken en vervolgens kozen voor 'eerst publiceren, dan pas corrigeren' en het voor ie-

dereen openlijk toegankelijk maakten, werd Wikipedia vanaf februari 2001 direct een enorm succes. Dat kwam mede door de open-Wiki-software die ontwerper Ben Kovitz introduceerde. De Nederlandstalige versie van Wikipedia verscheen online in juni 2001, en had vanaf het begin een fanatiek clubje medewerkers, Wikipedianen genoemd.

De opzet van Wikipedia lijkt te gek voor woorden. Iedereen kan meeschrijven, iedereen kan verbeteren en iedereen kan een foto plaatsen. Er is in principe geen verschil tussen een scholier en een hoogleraar, en veel van de schrijvers aan Wikipedia werken onder een schuilnaam en kennen elkaar niet.

Foto's Wikimedia Commons

Hoe komt het dan dat het toch geen grote brij wordt? Allereerst doordat alle wijzigingen in een artikel worden opgeslagen en voor iedereen zichtbaar zijn. Dat maakt alles controleerbaar: je ziet het direct als er iemand zit te knoeien.

Aan de Nederlandse Wikipedia werken duizenden vrijwilligers, van wie ongeveer honderd dagelijks nieuwe artikelen controleren en verbeteren. Iedereen heeft een eigen specialiteit: de ene Wikipedian is goed in het snel schrijven van een stukje, de andere Wikipedian verbetert de stijl, weer een ander voegt een foto toe en de vierde voorziet het artikel van bronnen en externe links. Er zijn specialisten op allerlei gebieden: van politiek tot geneeskunde,

van geschiedenis tot klassieke muziek.

Wikipedia is redelijk betrouwbaar, maar nooit voor honderd procent. Algemene stelregel: hoe groter het taalgebied, hoe meer controleurs, hoe betrouwbaarder die versie van Wikipedia is. Wikipedia lijkt geen hiërarchie te hebben, maar dat is schijn. Vrijwel elk nieuw artikel en elke wijziging worden door tientallen andere Wikipedianen bekeken, en vaak direct bewerkt. Sommige nieuwe artikelen worden weggegooid ('deze persoon is niet van encyclopedisch belang'), bij andere worden al te lovende passages wat neutraler gemaakt.

Een vergelijking van Wikipedia met de *Encyclopedia Britannica*, gepubliceerd in het wetenschappelijk tijdschrift *Nature* van 14 december 2005, concludeerde dat 'Wikipedia vrijwel gelijk [is] aan de *Britannica* qua nauwkeurigheid van wetenschapsartikelen', maar dat de artikelen in Wikipedia een slechtere structuur hebben.

Wikipedia probeert zichzelf te verbeteren door met groepen vrijwilligers naar bepaalde onderdelen te kijken of schrijfbijeenkomsten te houden over natuur, over medische artikelen, over monumenten of over vrouwelijke wetenschappers.

Wikipedia heeft haar populariteit aan een paar zaken te danken. Iedereen kan Wikipedia inkijken – tenminste, als je niet in dictaturen als China of Turkije woont. In Turkije was Wikipedia van 2017 tot in 2019 door de regering geblokkeerd, in China sinds 2004.

Ten tweede is Wikipedia geschreven in een toegankelijke stijl. Juist doordat 'gewone' mensen de artikelen schrijven, zijn ze meestal redelijk goed leesbaar.

Bovendien is de Wiki-software simpel, waardoor iedereen de mogelijkheid heeft om snel zaken aan te passen. Verder heeft Wikipedia open auteursrecht, dat is gebaseerd op de *creative commons*-licenties, waardoor het mogelijk is de inhoud te hergebruiken.

De vierde verklaring voor de populariteit van Wikipedia ligt buiten Wikipedia zelf: omdat de zoekmachine van

De 5 zuilen van Wikipedia

Wikipedia noemt zichzelf 'de internetencyclopedie die iedereen mag bewerken' en 'optelsom van alle kennis'. Om dat te bereiken, zijn er **vijf hoofdregels**, de vijf zuilen:

- 1 Wikipedia is een **encyclopedie**.
- 2 Wikipedia heeft een **neutraal** standpunt.
- 3 Wikipedia bevat **vrije inhoud**, die iedereen kan bewerken en die vrij beschikbaar is.
- 4 Wikipedia heeft een **gedragscode** (blijf beleefd).
- 5 Wikipedia heeft **geen** harde regels.

Hoe werkt Wikipedia?

Wie wil zien hoe een artikel in Wikipedia tot stand komt, klikt op de tab **Geschiedenis**, en ziet de complete bewerkingsgeschiedenis vanaf het begin van het artikel.

Een voorbeeld laat dat simpel zien. Het artikel over minister Kajsa Ollongren begon op 20 november 2011 en is daarna door meer dan 60 mensen in 320 bewerkingen veranderd tot wat het nu is.

Tussen die zestig zaten ook twintig mensen die alleen kunnen worden herkend aan hun IP-adres. Je ziet dat iedere bewerker iets anders doet: iemand zet er een foto bij, een ander voegt een opmerking over de adelstand toe, weer een ander iets over het vicepremierschap en de laatste bewerker actualiseert het artikel.

Wikipedia lijkt geen hiërarchie te hebben, maar dat is schijn

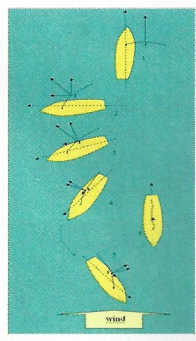
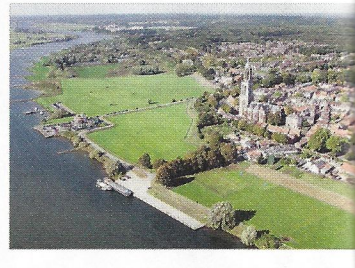
Google aan Wikipedia een hoge ranking toekent, komen de Wiki-artikelen op de eerste pagina met zoekresultaten – vaak rechts in de Google Graph.

Wikipedia staat niet op zichzelf. De foto's, films en geluidsfragmenten op Wikipedia komen van Wikimedia Commons, de 'plaatjesdatabase' van Wikipedia. Daarin zitten meer dan zestig miljoen gratis te gebruiken foto's. Inmiddels is van bijna elk stadje en dorpje ter wereld wel materiaal beschikbaar, al is de westerse wereld wel beter in beeld gebracht dan landen in ontwikkeling.

Wikimedia Commons is niet de enige andere Wiki-toepassing. Een van de grootste toepassingen is Wikidata, een database waarin alles over alles wordt verzameld: gegevens over alle schilderijen ter wereld, alle bruggen, alle beroemdheden, en dan alle informatie op een rij gezet. Bij bekende mensen staan de ouders, geboorteplaats, opleiding, professies, doodsoorzaak en nog veel meer informatie. Die gegevens kun je gebruiken in Wikipedia-artikelen, die weer automatisch worden aangeemaakt.

Wiki heeft nog meer: Wikiwoordenboek, Wikisource (teksten), Wikiquote (citaten), Wikivoyage (reizen) – de opsomming is onvolledig.

De Nederlandse inbreng in Wikipedia is relatief groot. De fotowedstrijd *Wiki*

Jimmy Wales,
medeoprichter
van Wikipedia

Meer lezen:

Lodewijk Gelauff
Schrijven voor Wikipedia
(Van Duuren Media)
128 pagina's, € 14,99

Op papier lijkt de opzet van Wikipedia onzinnig, maar het blijkt toch te werken

Loves Monuments werd in 2010 in Nederland bedacht en leverde dat jaar 12.500 vrij te gebruiken foto's van monumenten op. In de jaren daarna groeide *Wiki Loves Monuments* uit tot de grootste fotowedstrijd ter wereld. De wedstrijd wordt inmiddels gehouden in veertig landen en leverde tot nu toe 1,7 miljoen foto's van 60.000 vrijetijdsvotografen op, die allemaal zowel in Wikipedia als daarbuiten kunnen worden gebruikt.

De eerste *Wiki Loves Monuments* werd georganiseerd door Maarten Dammers en Lodewijk Gelauff. Het was niet toevallig dat een van hen in 2015 namens de Wikimedia-gemeenschap de Erasmus-prijs voor Wikipedia mede in ontvangst mocht nemen.

Een ander punt waarop Nederland zich positief onderscheidt van andere

landen, is de medewerking van de musea en bibliotheken. Instellingen als de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Naturalis, het Nationaal Archief, het Rijksmuseum, Beeld & Geluid en tientallen andere culturele instellingen hebben samen meer dan anderhalf miljoen foto's uit hun collecties vrijelijk ter beschikking gesteld. Die foto's worden op grote schaal gebruikt op Wikipedia.

Uiteraard heeft Wikipedia ook de nodige problemen. In een relatief klein taalgebied is het lastig om het aantal vrijwillige redacteurs op peil te houden. Daarnaast worden over sommige 'lastige' onderwerpen bewerkingsoorlogen gevoerd. Denk aan seksualiteit, Midden-Oostenpolitiek, terroristen versus verzetshelden.

Brongebruik laat soms te wensen over. Auteursrecht wordt goed gehandhaafd en directe overname van teksten wordt bestreden, maar staat ook altijd onder druk. En onder de vrijwilligers zijn nogal wat eigenwijze nerds, die niet altijd even soepel de discussies op de overlegpagina's voeren.

Een ander belangrijk minpunt is de relatief kleine aandacht voor artikelen over bedrijven, industrie en ondernemers. De Nederlandse Wikipedia beschrijft 5.725 Nederlandse voetballers, en slechts 925 ondernemers.

Tegelijk blijft het een wonder. Op papier lijkt de opzet van Wikipedia absurd – een door iedereen te bewerken online-encyclopedie – maar in de praktijk blijkt het toch te werken. Wikipedia kan nog decennia mee.